

۱۴

انشاد حسن و حسن
موسیقی و نغمات

گریه و سوگ

محمد تقی پور امین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رهنما ۹۴ (گریه و سوگ)

نویسنده:

محمد باقر پورامینی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	رهنما ۹۴ (گریه و سوگ)
۶	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۱۰	گریه و سوگ
۱۲	اشاره
۱۴	تصویری از تاریخ
۱۸	نعمت گریه
۲۲	سبب منع از گریه
۲۸	دلیل جواز گریه
۳۴	حکمت گریه
۳۸	در سوگ امام حسین
۴۵	برای مطالعه بیشتر
۴۶	درباره مرکز

سرشناسه: پورامینی، محمدباقر، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور: گریه و سوگ / نویسنده محمدباقر پورامینی؛ گردآورنده معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۴۴ص.

فروست: رهنما؛ ۹۴.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۹-۰۵۹-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه .

موضوع: سوگواری های اسلامی

موضوع: سوگواری ها-- فلسفه

شناسه افزوده: موسسه انتشاراتی قدس رضوی

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

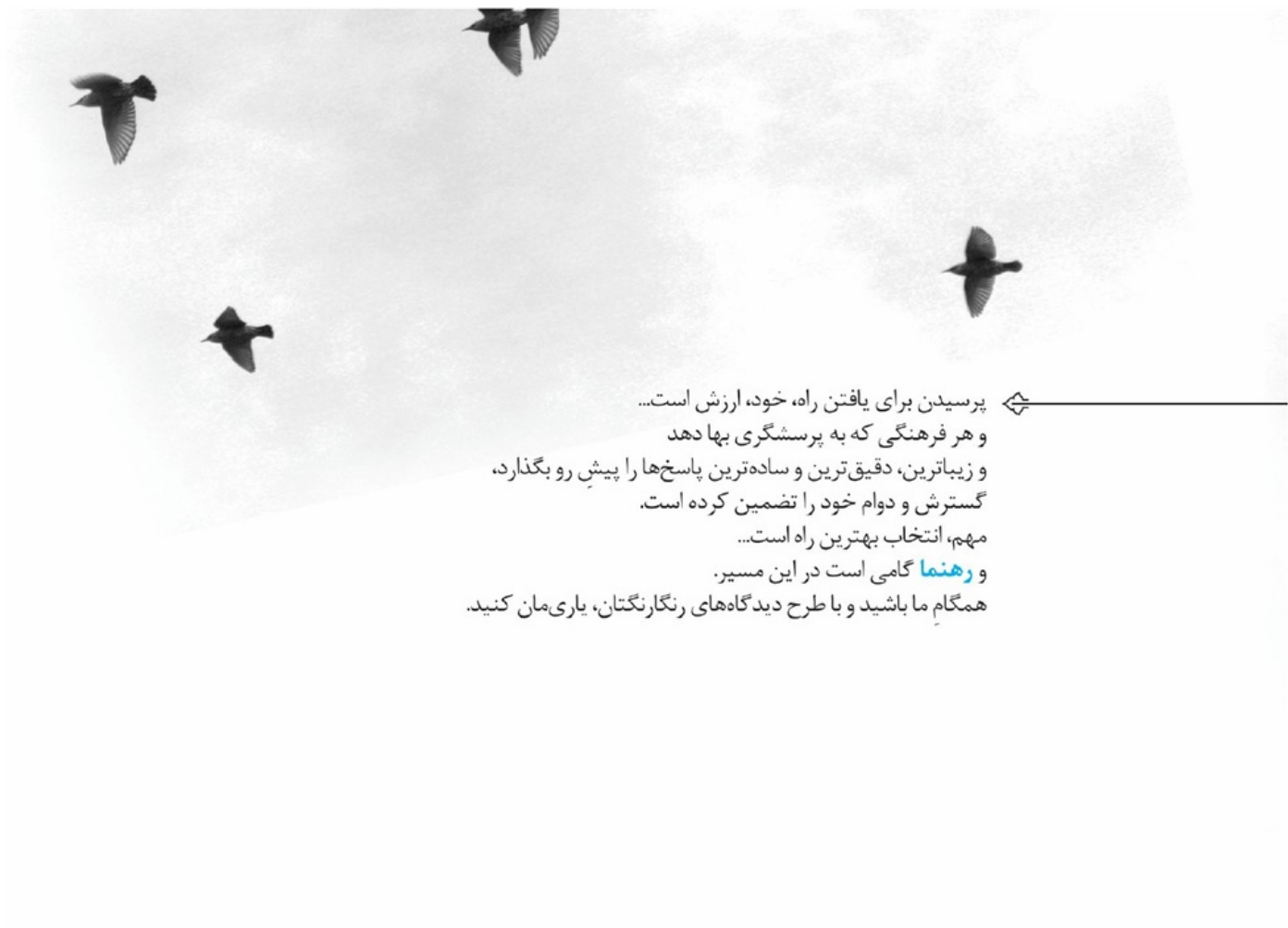
رده بندی کنگره: ۲۶۰/BP پ ۹ گ ۴ ۱۳۹۱

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۷۴

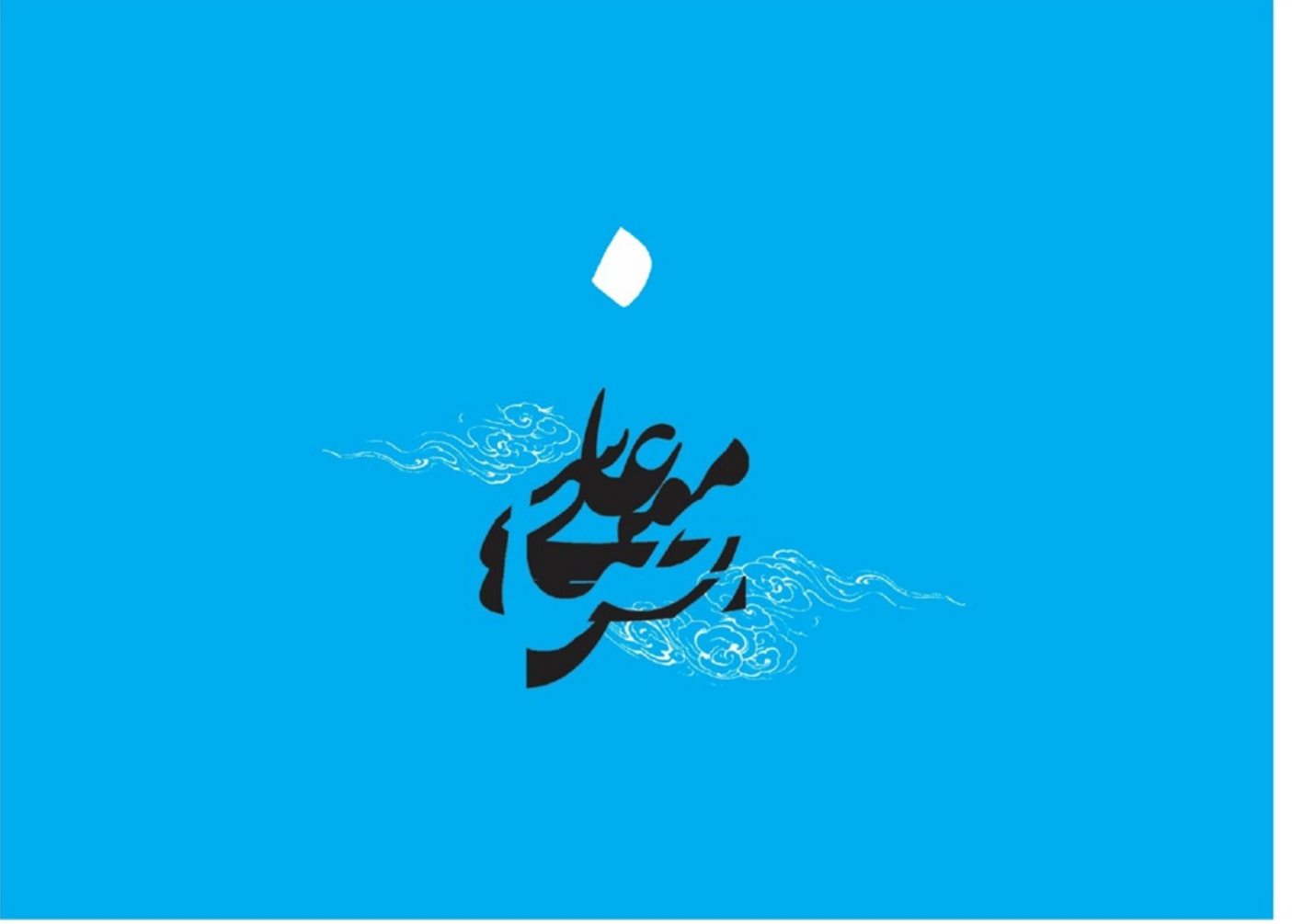
شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۹۰۹۸۹

ص: ۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیش رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **ره‌نما** گامی است در این مسیر.
همگام ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

گریه و سوگ

پرسش هایی چند درباره گریه و سوگواری مطرح است و این نوشته تلاشی است برای پاسخ به آن ها:

۱. گریه و سوگواری به چه معناست؟ آیا ریشه دینی دارد؟

۲. چرا برخی به مسئله گریه و عزاداری واکنش منفی نشان می دهند؟ ریشه این خودداری در کجاست؟

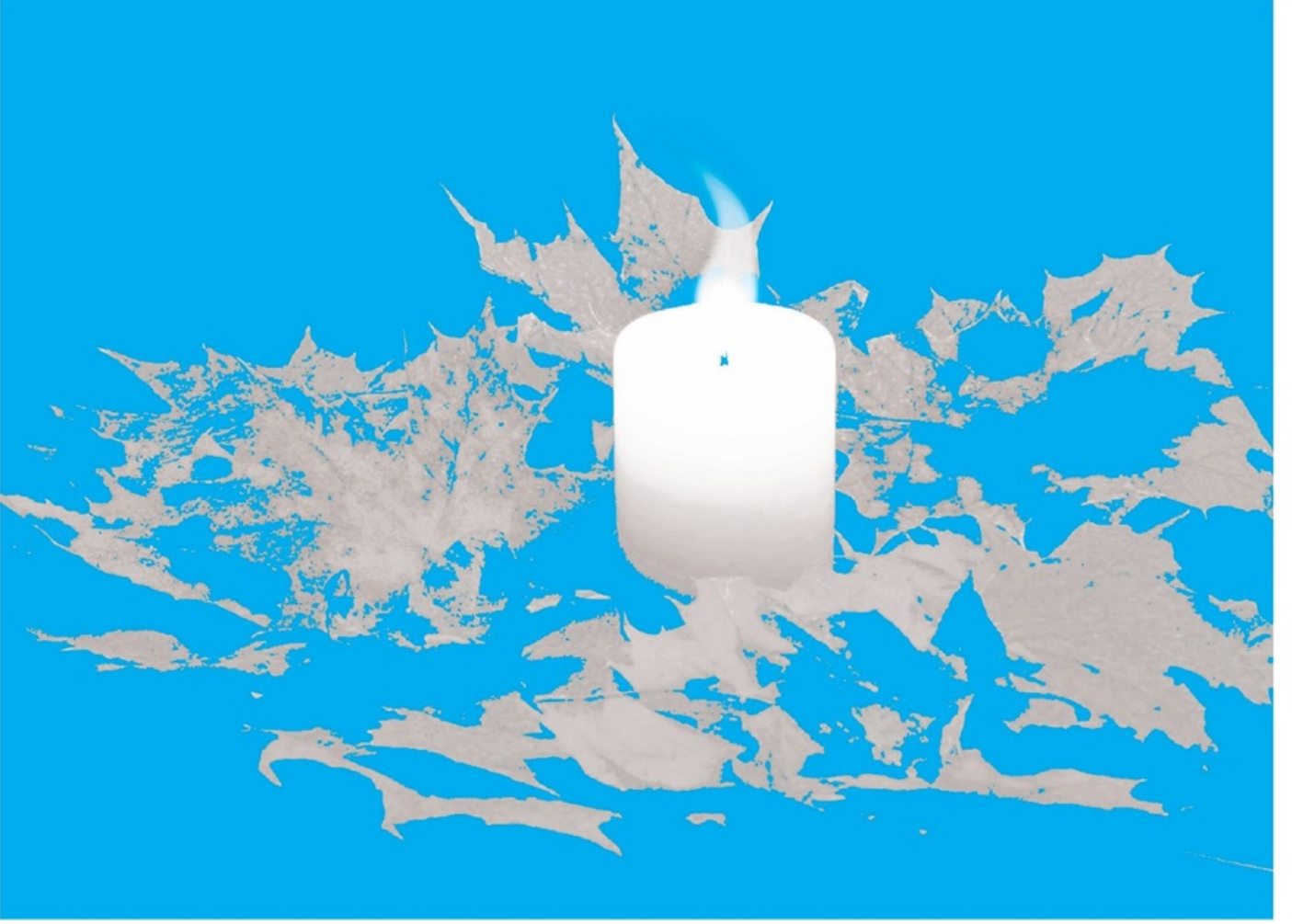
۳. آیا در دین اسلام و سیره پیشوایان معصوم گریه و سوگواری جایگاهی دارد؟

۴. تأکید اسلام بر سوگواری ویژه برای امام حسین به چه سبب است؟

ص: ۵

گریه ریشه در احساسات پاک و زلال انسانی دارد و وقتی با شخصیت های دینی و اولیای الهی، به خصوص سالار شهیدان امام حسین، پیوند بخورد و در عزای او جاری شود، به دلیل استناد به سنت پیامبر و معصومان گرامی، امری مستحب تلقی می شود و زمینه رشد و قرب الهی را فراهم می آورد. درباره این پدیده مبارک، پرسش ها و حتی نقدهایی مطرح است که برای پاسخ به آن ها، نیاز به بررسی دقیق این موضوع است. این دفتر ضمن مفهوم شناسی گریه و سوگ، به مخالفان گریه و عزاداری پاسخ خواهد داد و از چرایی و حکمت گریه، به خصوص درباره سالار شهیدان، یاد خواهد کرد.

تصویری از تاریخ

در صدر اسلام، شهادت حمزه برای پیامبر بسیار جانسوز و سخت بود؛ تاحدی که یارانشان گفته بودند که ما پیامبر اکرم را به مانند روزی که بر حمزه می گریست، گریان ندیدیم. (۱) در آن وقت، نبرد پایان یافته بود و از خانه مهاجر و انصار صدای گریه به گوش می رسید. زنان، سوگوار کشتگان خویش بودند و در عزایشان می گریستند. هنگامی که رسول اکرم به مدینه بازگشتند، صدای گریه زنان انصار را شنیدند و فرمودند: **وَلَكِنْ حَمَزَةٌ لَا بَوَاكِي لَهُ الْيَوْمَ؛** (= اما حمزه امروز گریه کننده ای ندارد). (۲)

پس از جنگ اُحد، حضور پیامبر در خانه شهدای اُحد، تسلی غم مصیبت زدگان بود. جابر بن عبدالله می گوید: پس از ادای نماز صبح، حضور پیامبر نشستند و درباره واقعه اُحد صحبت می کردیم و از شهدای خود یاد می کردیم. چون صحبت از سعد بن

ربیع انصاری

ص: ۱۰

۱- ۱. حلبی، سیره حلبیه، ج ۲، ص ۳۲۳.

۲- ۲. دلائل النبوه، ج ۳، ص ۲۱۵؛ مجلسی، بحار الانوار، ج ۲۰، ص ۹۸.

شد، حضرت فرمودند: «برخیزید.» ما که بیست مرد بودیم، همراه آن حضرت برخاستیم. پیامبر وارد خانهٔ سعد بن ربیع انصاری شدند و ما هم به دنبال ایشان وارد شدیم و دیدیم که همسرش فاصلهٔ میان دو دیوار را آب پاشیده و تمیز کرده و فقط حصیری گسترده است. همه نشستیم و رسول خدا از سعد بن ربیع برای ما صحبت کردند. حضرت بر او رحمت فرستادند و فرمودند: «در آن روز دیدم که نیزه‌ها بر بدن او فرو می‌شد تا اینکه کشته شد.» چون زن‌ها این مطلب را شنیدند، گریستند: فَدَمَعَتْ عَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا نَهَاهُنَّ عَنْ شَيْءٍ مِنَ الْبُكَاءِ؛ (= چشم‌های پیامبر نیز اشک آلود شد و زن‌ها را از گریه کردن منع نفرمودند).^(۱)

نام و یاد حمزه و شهدای احد، رمز و نشان ماندگاری شد و گریه در جوار سیدالشهدای صدر اسلام، تسلیی برای غم هر ستم‌دیده و مصیبت‌زده‌ای تلقی می‌شد. فاطمه زهرا در

ص: ۱۱

۱- . واقعی، المغازی، ج ۱، ص ۳۲۹.

زمان پدر و بعد از آن، مکرر و پی در پی، به زیارت قبر حمزه و شهدای احد می رفتند و گریه می کردند. (۱)

این تصویر، دریچه ای است تا از مشروعیت و حکمت گریه و عزا نکاتی تقدیم شما خواننده این دفتر کنیم.

ص: ۱۲

۱- . عبدالرزاق، السنن الکبری، ج ۳، ص ۵۷۲؛ ج ۴، ص ۱۳۱.

نعمت گریه

گریه از نعمت های الهی به آدمی است تا با آن بتوان ارتباط تعریف شده ای با خدا و خود و دیگران برقرار کرد. هرگاه گریه با مصیبت و عزایی پیوند بخورد، راهی برای تکریم و احترام فرد در گذشته است و آرامش داغ دیده را به دنبال خواهد داشت.

گریه، مانند خنده، مظهر شدیدترین حالات احساسی انسان است و از تعادل روحی انسان گواهی می دهد و به نوبه خود انواع و اقسام دارد. گریه همیشه ملازم با نوعی رقت و هیجان است. در حال گریه و رقت، انسان بیش از هر حالت دیگر، خود را به محبوبی نزدیک می بیند که برای او می گرید. حالت احساسی خنده جنبه فردی و درخودفرورفتن دارد؛ اما گریه برخلاف خنده، بیشتر جنبه بیرون آمدن از خود و فراموش کردن خود و یکی شدن با محبوب را تداعی می کند. (۱) از دیدگاه عرفا نیز گریه زیباترین جلوه تذلّل است. (۲)

ص: ۱۴

۱- مرتضی مطهری، مجموعه آثار، ج ۲۴، ص ۴۷۴.

۲- محمدتقی جعفری، تفسیر و نقد مثنوی، ص ۲۶۳.

«عزا» به معنای سوگ و مصیبت است؛ همچنین صبر کردن و شکیبایی انسان بر هر چیز از دست رفته را عزا می‌گویند؛^(۱) از این رو، مراسمی را که برای تجلیل از درگذشته و آرامش بخشیدن به فرد یا افراد داغ دیده برگزار می‌شود و با گریه و ناله همراه است، مجلس عزا و سوگواری می‌نامند.

پیامبر اکرم برای تکریم دلیرانی که در صف دفاع از دین به شهادت رسیدند و به منظور تعزیت خاندان ایشان، بر گریه و سوگواری تأکید داشتند؛ برای مثال، پس از نبرد موته و شهادت جعفر بن ابی طالب و یارانش، رسول خدا وارد خانه جعفر شدند و فرزندان او را طلب کردند؛ آنگاه آن‌ها را بوسیدند و گریه کردند. اسما، همسر جعفر، عرض کرد: «پدر و مادرم به فدایت، چه چیزی شما را گریان کرد؟ آیا خبری از جعفر به شما رسیده است؟»

ص: ۱۵

۱- ابن منظور، لسان العرب، ج ۹، ص ۱۹۵ و ۱۹۶.

حضرت فرمودند: «آری، امروز آنان به شهادت رسیدند.» اسما می گوید: «...من با جماعتی از زنان صیحه و شیون کردیم.» آنگاه حضرت فاطمه گریه کنان وارد شدند و صدا کردند: واعمّاه. رسول خدا فرمودند: «باید گریه کنندگان بر امثال جعفر بگریند.» (۱)

ص: ۱۶

۱- ابن اثیر، الکامل، ج ۲، ص ۹۰.

سبب منع از گریه

گریه نکردن برخی از مسلمانان در مرگ عزیزانشان و مخالفت آنان با برپایی مجالس عزا و سوگواری، مستند به چند روایت از خلیفه دوم است؛ زیرا او از گریه بر اموات به شدت منع می کرد و گاهی، ادعای خود را بر سنت رسول الله متکی می کرد. تمام مورخان و محدثان اذعان دارند که خلیفه دوم مردم را از گریه بر میت منع می کرد. بخاری چنین مدعی است: **كَانَ عُمَرُ يَضْرِبُ فِيهِ بِالْعَصَا وَيُزِمِي بِالْحِجَارَةِ وَيَحْثِي التُّرَابَ؛ (= عمر بن خطاب، با زدن عصا و پرتاب سنگ و پاشیدن خاک، جلوی گریه کننده بر اموات را می گرفت.)** (۱)

وقتی یکی از دختران رسول خدا از دنیا رفت، پیامبر دستور دادند تا او را در بقیع به خاک سپارند. زنان می گریستند؛ آنگاه عمر با تازیانه آنان را زد. پیامبر خدا دست او را گرفتند و فرمودند: «عمر صبر کن. بگذار آن ها گریه کنند و بر زنان است که از فریادزدن

ص: ۱۸

۱- صحیح البخاری، کتاب الجنائز، باب البكاء عند المریض، ص ۲۰۹، حدیث ۱۳۰۴.

شیطانی حذر کنند.» سپس رسول خدا کنار قبر نشستند و فاطمه نیز کنارشان نشستند و گریه می کردند. پیغمبر با دستان مبارک، اشک چشمان دخترشان را پاک کردند.^(۱)

علامه امینی با نقل این ماجرا، شتاب و خشونت عمر را در زدن زنان سوگوار نقد می کند؛ با این نگاه که اگر گریه زنان زشت بود، رسول خدا به عنوان صاحب شریعت، خود دستور ممانعت می دادند و عمر حق دخالت نداشت.^(۲) ابهریره از ماجرای دیگر چنین گزارش می دهد که عمر نگاهش به زنی افتاد که بر قبری گریه می کرد؛ پس او را به سختی منع کرد. آنگاه رسول خدا فرمودند: «باحفص، او را واگذار که دیده گریان و دل مجروح و خاطره نزدیک است.»^(۳)

ص: ۱۹

۱- ۱. مسند احمد، ج ۱، ص ۲۳۷؛ مستدرک حاکم، ج ۳، ص ۱۹۱.

۲- . ترجمه الغدیر، ج ۱۱، ص ۳۱۸.

۳- ۱. متقی هندی، کنز العمال، ج ۸، ص ۱۱۷.

در متون تاریخی، نمونه های متعددی گزارش شده است که عمر در دوره خلافتش، با شلاق زدن بر سر و بدن زنان گریان و عزادار، از سوگواری آنان ممانعت می کرده است؛ به گونه ای که گزارش کرده اند که یک بار، عمر با شلاق بر زنان سوگوار زد. وقتی روسری یکی از زنان افتاد، به خلیفه یادآور شدند؛ اما او در پاسخ گفت: رها کنید: لا حرمة لها؛ (= برای احترامی نیست.) (۱) مسلم در صحیح خود مدعی است که عمر از گریه بر مرده نهی می کرد و می گفت رسول الله فرموده اند: الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ؛ (= میت در قبر، به واسطه نوحه سرایی افراد زنده عذاب می شود.) (۲) فرزند عمر نیز این روایت را از پدر ترویج می کرد.

عایشه فهم عمر و فرزندش، عبدالله، را از این روایت اشتباه می دانست (۳) و می گفت: «به خدا

ص: ۲۰

۱- کنز العمال، ج ۸، ص ۱۱۸.

۲- صحیح مسلم، کتاب الجنائز، باب الميت يعذب ببكاء اهله عليه، ص ۳۵۹، حدیث ۹۲۷ و ۹۲۸.

۳- پیشین، ص ۳۹۸، حدیث ۹۳۱ و ۹۳۲.

قسم، عمر اشتباه کرده که گفته است رسول الله فرموده اند خدا مرده را به سبب گریه کسی عذاب می کند؛ بلکه پیامبر فرموده اند خدا عذاب مرده کافر را به سبب گریه اهله زیاد می کند(۱) و قرآن شما را کفایت می کند: «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى» (= هیچ کس بار گناه دیگری را به دوش نگیرد.) (۲) عایشه درباره سخن فرزند عمر نیز واکنش نشان داده و گفته بود: «سخنی را شنیده، ولی آن را به درستی دریافته است. جنازه یک یهودی را از کنار پیامبر خدا عبور دادند، درحالی که بر او می گریستند. پیامبر فرمودند: شما بر او گریه می کنید، درحالی که او «به سبب گناهانش» عذاب می شود.» (۴)

ص: ۲۱

۱- . پیشین، ص ۳۹۷، حدیث ۹۲۹ و ۹۳۰.

۲- . فاطر، ۱۸.

۳- . صحیح مسلم، کتاب الجنائز، باب المیت یعذب بیکاء اهله علیه، ص ۳۹۷، حدیث ۹۲۹ و ۹۳۰.

۴- . صحیح بخاری، کتاب المغازی، ص ۶۷۱، حدیث ۳۹۷۸.

بنابراین، روایات نیز به روش و عملکرد ناصواب عمر در مخالفت با عزاداری اشاره دارد که این ناشی از فهم نادرست از سنت پیامبر و روایات نقل شده از ایشان است؛ هرچند که روایات نقل شده از او نیز از اعتبار ساقط است.

ص: ۲۲

دلیل جواز گریه

گریه بر عزیز ازدست رفته امری فطری است که سیره و سخن معصومان بر جواز آن گواهی می دهد و حتی در سوگ بزرگان دین نیز مستحب شمرده می شود. نمونه های زیر نشان از مشروع بودن گریه دارد:

۱. رسول الله روزی به زیارت قبر مادرشان رفتند و گریستند و همراهانشان نیز گریستند. (۱)

۲. پیامبر عثمان بن مظعون را درحالی که از دنیا رفته بود، بوسیدند و سپس گریه کردند. (۲)

۳. حضرت زهرا پس از رحلت پیامبر، پیوسته می گریستند و می فرمودند: «ای پدر، تو به پروردگارت نزدیک شدی و دعوتش را اجابت کردی؛ اکنون بهشت برین جایگاه توست.» (۳)

ص: ۲۴

۱- . شفاء السقام فی زیاره خیر الأنام، ص ۱۹۱.

۲- . مستدرک حاکم، ج ۱، ص ۳۶۱.

۳- . مسند أبی داوود، ج ۲، ص ۱۹۷.

۴. امیرالمؤمنین بعد از وفات فاطمه زهرا هر روز به زیارت قبر ایشان می آمدند. روزی خود را به روی قبر فاطمه انداختند و گریه کنان اشعاری سرودند. (۱)

۵. امیرمؤمنان پس از اطلاع از شهادت عمار بن یاسر گریستند و بر او رحمت فرستادند. (۲)

۶. وقتی خبر شهادت مالک اشتر به کوفه رسید، امیرمؤمنان بسیار اندوهناک شدند، با صدای بلند گریستند و تا چند روز آثار غم بر چهره شان نمایان بود. در سوگ مالک می گفتند: «به خدا سوگند ای مالک، مرگ تو بسیاری را لرزاند و بسیاری را خوش دل کرد. گریندگان باید بر چونان تویی بگریند. این مثل مالک؟ (= آیا مردی چونان مالک هرگز توان یافت؟)» (۳)

ص: ۲۵

۱- ابن صباغ، الفصول المهمه، ص ۱۳۰.

۲- الامامه و السياسه، ج ۱، ص ۱۱۰.

۳- ثقفی کوفی، الغارات، ترجمه عبدالمحمد آیتی، ج ۱، ص ۲۶۵.

۷. امام حسن در صبح آن شبی که امیرالمؤمنین به شهادت رسیدند، وارد مسجد کوفه شدند و بعد از حمد و ثنای الهی، شروع به معرفی امیرالمؤمنین کردند که ناگهان، بغض گلویشان را گرفت و گریه کردند؛ تمام مردم نیز با آن حضرت در غم فراق مولاعلی گریستند... (۱).

۸. از امام سجاد از سبب گریه بسیار ایشان بر امام حسین پرسیدند. حضرت فرمودند: «مرا ملامت نکنید؛ زیرا یکی از فرزندان یعقوب غایب شد و یعقوب آن قدر گریست که چشمانش سفید شد، درحالی که نمی دانست که او مرده است یا نه؛ ولی من در یک روز مشاهده کردم که چهارده» و به روایتی هجده (۲) نفر از اهل بیت را به شهادت رساندند و سر

ص: ۲۶

-
- ۱- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۴، ص ۱۱.
 - ۲- در منابع شیعی، هجده شهید ثبت شده است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۶۲.

بریدند. آیا شما می خواهید که حزن و اندوه این مصیبت از دل من بیرون رود؟(۱)

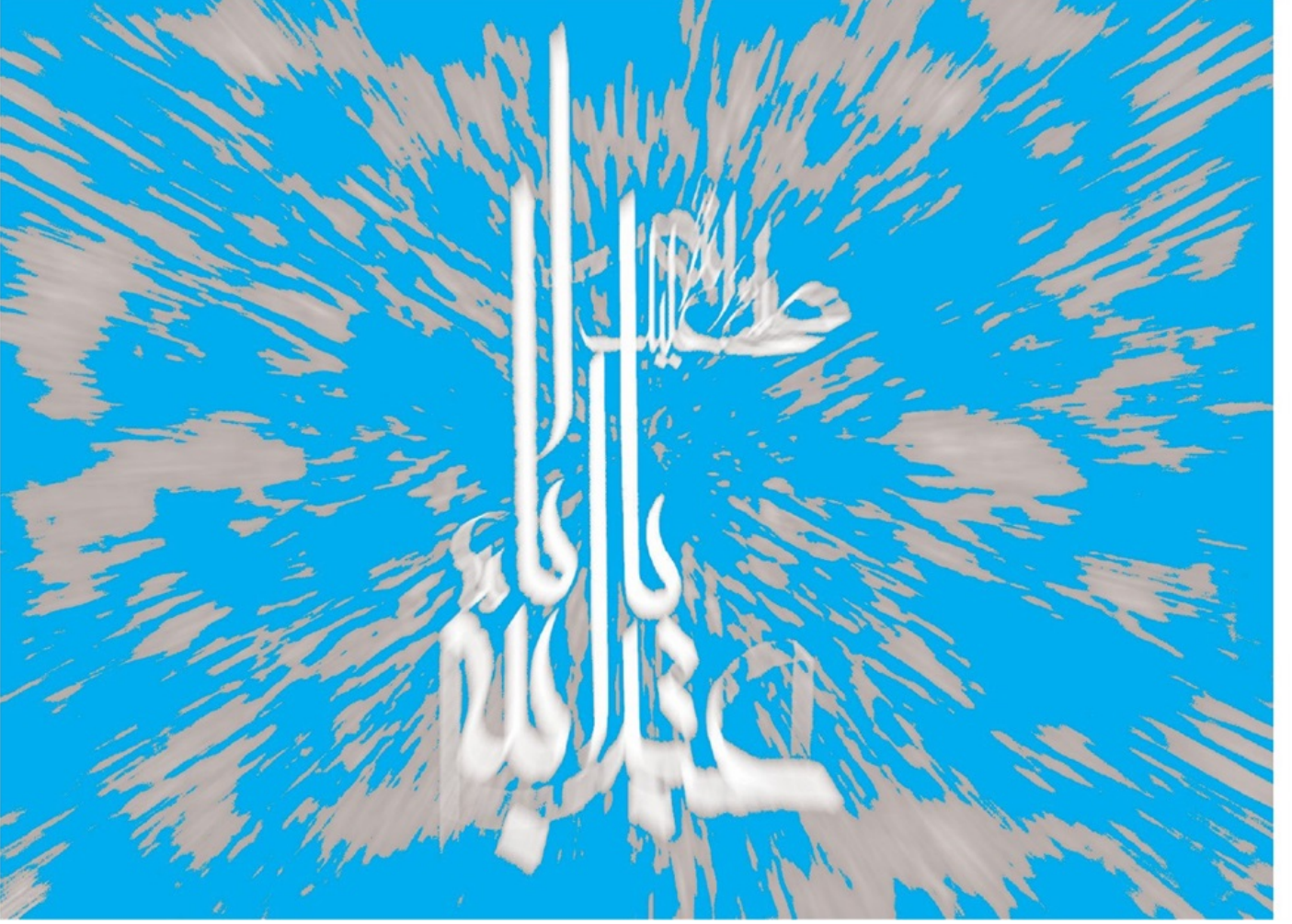
۹. بعد از شهادت امام حسین، ابن عباس دائماً گریه می کرد تا اینکه چشمانش کور شد.(۲) ام سلمه نیز وقتی خبر شهادت امام حسین را شنید، با تعجب گفت: «آیا مرتکب چنین عملی شدند؟ خداوند قبرهایشان را از آتش پر کند.» آنگاه به حدی گریست که بی هوش شد.(۳)

ص: ۲۷

۱- ابن عساکر، تاریخ مدینه دمشق، ج ۴۱، ص ۳۸۶.

۲- ابن جوزی، تذکره الخواص، ص ۱۵۲.

۳- ابن حجر الهیثمی، الصواعق المحرقة، ص ۱۹۶.

حکمت گریه

اندوه انسان و گریستن او هنگام مرگ عزیزانش، از نشانه های عظوفت و علاقه و مهربانی انسان است که آرامش را به دنبال دارد؛ همچنین باعث جلای قلب می شود. بدیهی است سرکوب و نفی آن، گواه نابخردی است؛ زیرا گریه نوعی تخلیه هیجانی است و این نکته بسیار مهم و ارزشمند است. از این رو، بزرگان گریه و اشک ریختن در فراق عزیزان را رحمتی الهی دانسته اند. پیغمبر اکرم خاطر نشان کرده اند: «اندوه و گریه وقتی از دل و چشم سرچشمه بگیرد، از ناحیه خدا و ناشی از ترحم است.»^(۱) وقتی ابن صامت از سبب گریه پیامبر برای دختر در گذشته شان پرسید، حضرت این گونه پاسخ دادند: «گریه رحمتی است که خداوند در نهاد فرزندان آدم قرار داده است و خداوند فقط بر بندگان مهربان و باعاطفه خود رحم خواهد کرد.»^(۲)

ص: ۳۰

۱- مسند احمد، ج ۱، ص ۳۳۳.

۲- سنن ابی داوود، ج ۲، ص ۵۸.

گریه بر هر درد بی درمان دواست *** چشم گریان چشمه فیض خداست

رسول خدا به اباذر این گونه توصیه کرده اند: «کسی که توان گریه دارد، باید گریه کند و کسی که توان گریه ندارد، قلبش را محزون دارد و خود را به حالت گریه کننده ها درآورد. به درستی که دل سخت از خدا دور است؛ ولی شما متوجه نیستید.»^(۱) آنگاه که ابراهیم، پسر پیامبر جان می داد، حضرت آمدند و او را در دامان مادرش دیدند. او را گرفتند و در دامان خویش نهادند و فرمودند: «ای ابراهیم، ما در مقابل خواست خدا نمی توانیم برایت کاری کنیم.» سپس، چشمانشان اشک آلود شد و فرمودند: «ای ابراهیم، ما برای تو اندوهناکیم. چشم می گرید و دل غمگین می شود؛ ولی چیزی نمی گوئیم که مبادا خدا به خشم آید. اگر نبود که این امری حق و وعده ای راست و راهی است که برای همه خواهد

ص: ۳۱

۱- . مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۷، حدیث ۷۹.

آمد، بر تو بیش از این بسیار اندوهگین می شدیم؛ بیش از این.» عبدالرحمان بن عوف به آن حضرت گفت: «مگر ما را از گریه نهی نکرده بودید؟» حضرت فرمودند: «نه، از دو صدای احمقانه و دو چیز دیگر نهی کرده بودم: یکی صدای هنگام مصیبت و خراشیدن صورت و گریبان چاک زدن و ناله شیطان؛ دیگری هم صدای نغمه، نغمه لهُو و بیهوده. این گریه ترحم است و هرکس رحم نکند، مورد ترحم قرار نمی گیرد.»^(۱)

امام صادق نیز در این باره می فرمودند: «زنان در مصیبت ها، نیاز به نوحه سرایی و شیون و زاری دارند و باید اشک هایشان جاری شود؛ اما نباید سخنان باطل و بیهوده بگویند.»^(۲) حکمت گریه در سوگ حسین بن علی بیشتر تجلی دارد که درنگ در آن شایسته است.

ص: ۳۲

۱- سیره حلبیه، ج ۳، ص ۳۴۸.

۲- حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۹۰.

در سوگ امام حسین علیه السلام

در روز نخست محرم، ریان بن شیبب حضور امام رضا رسیده بود. امام از این ماه و غم محرم و عزای امام حسین گفتند و آنگاه فرمودند: یا بُن شیبب إِنْ كُنْتَ بَاكِياً لِشَيْءٍ فَأَبْكَ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَإِنَّهُ ذُبِحَ كَمَا يَذْبَحُ الْكَبْشُ؛ (= ای پسر شیبب، اگر گریه می کنی، برای حسین بن علی بن ابی طالب گریه کن که او را مانند گوسفندی ذبح کردند و او را با هجده نفر از اهل بیتش شهید کردند که هیچ یک از آن ها در روی زمین شبیه و مانندی نداشتند). (۱)

گریه بر مصائب خاندان رسول الله پسندیده و مستحب است و گریه بر امام حسین از نیکوترین راه های نزدیکی به خداست. امام رضا در جای دیگر فرموده اند: «کسی که یادآور مصیبت ما شود و برای آن ستم هایی که در حق ما شده، گریه کند، درجه وی فردای قیامت نظیر درجه ما خواهد بود. کسی که ذکر مصیبت ما را کند و گریان شود و دیگران را هم

ص: ۳۵

گریان کند، چشم وی در آن روزی که همه چشم ها گریان اند، گریان نخواهد بود.»(۱)

هرگاه پیامبر و امیرمؤمنان و فاطمه زهرا از شهادت امام حسین یاد می کردند، اشکشان جاری می شد و حتی امام مجتبی به حسین بن علی می فرمودند: لا یَوْمَ کَیَوْمِکَ یا اَبَا عَبْدِ اللهِ؛ (= هیچ مصیبتی به اندازه مصیبت تو سنگین نیست.) (۲)

نقل کرده اند که روزی امیرالمؤمنین به امام حسین نظری کردند و فرمودند: «ای اشک هر مؤمن.» امام حسین عرضه داشتند: «ای پدر، من اشک هر مؤمنی هستم؟» امیرالمؤمنین فرمودند: «آری، پسرم.» (۳) ابن خارجه نیز نقل می کند که نزد امام جعفر صادق بودیم و نامی از امام حسین برده شد. امام صادق گریان شدند و ما هم

ص: ۳۶

۱- بحار الأنوار، ج ۴۴، ص ۲۷۸.

۲- ابن شهر آشوب، مناقب، ج ۴، ص ۸۶.

۳- کامل الزیارات، ص ۱۰۸.

گریستیم. سپس آن بزرگوار فرمودند که امام حسین فرموده است: *أنا قَتِيلُ الْعَبْرَاتِ*؛ (= من کشته اشک ها هستم؛ هیچ مؤمنی یادآور من نمی شود، مگر اینکه گریان خواهد شد.) (۱) گویا امام با بیان این سخن، چنین پیام می دهند که من کشته رحمت هستم؛ یعنی به شهادت رسیدم تا جامعه اسلامی با اشک ریختن بر من، لبریز از رحمت شده و دل ها نرم شود و با یکدیگر الفت گیرد. (۲) گریه بر حسین به واقع تاسی به انبیا و ملائکه و عباد صالح خداست و به وسیله آن، به نوعی، حق پیامبر و خدا و ائمه هدا ادا می شود. (۳)

گریه برای سالار شهیدان و اهل بیت ایشان از مظاهر محبت به این خاندان و مصداقی از تعظیم شعائر الهی است. سوگواری و گریه بر ایشان در واقع پیام هایی دارد. این

ص: ۳۷

۱- ۱. ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۱۰۸.

۲- نک: استاد علی سعادت پرور، فروغ شهادت، ص ۳۰۰.

۳- بحار الأنوار، ج ۴۵، ص ۲۰۵؛ کامل الزیارات، ص ۷۹.

پیام‌ها عبارت‌اند از: قرار گرفتن در صف دفاع از مظلوم کربلا، تکریم فرهنگ شهادت، ادامه دادن و زنده نگه داشتن راه او، همانند سازی و الگوگیری از او و به واقع، مرهمی بر قلب سوخته عاشقان حسینی است.

حال ممکن است این پرسش مطرح شود که شهادت، رستگاری و سعادت است؛ بنابراین، چرا در برابر این پدیده و فیض الهی، به خصوص شهادت سالار شهیدان، باید به جای شادمانی گریست؟ در پاسخ به این پرسش، باید بگوییم که شهادت را در دو منظر به نظاره می‌نشینند و هر منظری رویکردی خواهد داشت: شهادت از جنبه فردی و برای شخص شهید، ارتقا و رستگاری بزرگ و پیروزی عظیم است. شهادت امام حسین برای آن امام همام، عالی‌ترین حد کمال است؛ آن‌گونه که امام می‌فرمودند: «جدم به من فرموده است که تو درجه‌ای نزد

خدا داری که جز با شهادت، به آن درجه نخواهی رسید.»^(۱) همین شهادت از نظر اجتماعی و بازخورد آن در جامعه، به گونه ای دیگر تحلیل می شود. گریه بر شهید، یعنی شرکت در حماسه او، هماهنگی با روح او، موافقت با نشاط او، حرکت در مسیر او و مخالفت با جبهه مخالف او،^(۲) آن گونه که ضمن تقویت صف دین داران، توان مقابله با ستمگران را می افزاید و همین روحیه زمینه ساز حفظ مکتب حسینی است. در این باره، امام خمینی می فرمودند: «هر مکتبی تا پایش سینه زن نباشد، تا پایش گریه کن نباشد، حفظ نمی شود.»^(۳)

امام حسین با شخصیت عالی قدرش و به سبب شهادت قهرمانانه اش، مالک قلب ها و احساسات صدها میلیون انسان است. دوستداران او در حال گریه و عزا، بیش از هر حالت

ص: ۳۹

۱- . حرانی، تحف العقول، ص ۳۹.

۲- . مرتضی مطهری، مجموعه آثار، ج ۲۴، ص ۴۷۴.

۳- . امام خمینی، صحیفه نور، ج ۸، ص ۷۰.

دیگر، خود را به محبوبی که برای او می‌گیرند، نزدیک می‌بینند و درحقیقت، «اشک، زبانِ دل و شاهدِ عشق است.»^(۱)

راز ماندگاری مکتب و حماسه امام حسین این است که نهضت او ضمن داشتن منطق عقلانی، در عمق احساسات پاک و عواطف زلال مردم راه یافته است و به لطف توصیۀ ائمه اطهار، گریه بر امام حسین زمینۀ نفوذ این نهضت در عمق جان مردم شده است.

برای مطالعه بیشتر

۱. شهید ثانی، آرام بخش دل داغ دیدگان (ترجمۀ مسکن الفؤاد)، ترجمۀ جناتی شاهرودی.

۲. شرف الدین، سید عبدالحسین، اجتهاد در مقابل نص، ترجمۀ علی دوانی.

۳. علامه امینی، ترجمۀ الغدیر، ج ۱۱.

۴. طبسی، نجم الدین، چرایی گریه و سوگواری.

۵. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، ج ۲۴، موضوع شهید.

ص: ۴۰

۱- جواد محدثی، فرهنگ عاشورا، قم: معروف، ۱۳۷۴، ص ۳۸۲.

بسمه تعالی

هَلْ يَشْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ ه. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
 ۲. ارتباط با مراکز هم سو
 ۳. پرهیز از موازی کاری
 ۴. صرفا ارائه محتوای علمی
 ۵. ذکر منابع نشر
- بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و ...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و ... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

